Kainuun hyvinvointialue

Lausunto

18.05.2026

Asia: VN/19124/2025

Edunvalvontalainsäädännön ajantasaistamisen jatkohanke; työryhmän mietintö

Sosiaali- ja terveydenhuollon asioiden hoitamiseen liittyvän edunvalvojan ja edunvalvontavaltuutetun tehtävän tallentaminen holhousasioiden rekisteriin

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Esitys siitä, että holhousasioiden rekisteriin tallennettaisiin taloudellisten asioiden hoitamista koskevien tehtävien lisäksi tieto edunvalvojalle tai edunvalvontavaltuutetulle annetusta yleisestä kelpoisuudesta edustaa päämiestä tai valtuuttajaa tämän sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevissa asioissa, on kannatettava.

Ehdotettu rekisterimerkintä selkeyttäisi ja yhtenäistäisi edustusoikeuden toteamista käytännön työssä. Se helpottaisi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten että apteekkien mahdollisuuksia arvioida laillisen edustajan toimivallan laajuutta. Muutoksella voidaan arvioida olevan myönteinen vaikutus asioiden sujuvuuteen ja käsittelyn nopeuteen.

Edunvalvontavaltuutetun esteellisyysperusteiden väljentäminen

Lausuntonne ehdotetusta säännöksestä?

Ehdotus, jonka mukaan valtuuttaja voisi edunvalvontavaltakirjassa laajentaa edunvalvontavaltuutetun oikeutta edustaa valtuuttajaa tietyissä sukulaisuussuhteissa ilman esteellisyyttä, on kannatettava.

On perusteltua, että sääntelyssä säilytetään keskeiset rajoitukset: edunvalvontavaltuutettu ei voisi edustaa valtuuttajaa tilanteissa, joissa vastapuolena on valtuutettu itse, tämän puoliso tai lapsi taikka muu taho, jota valtuutettu edustaa.

Lisäksi on tarkoituksenmukaista, että valtuuttaja voi tarvittaessa rajata ja täsmentää edustusoikeuden sisältöä edunvalvontavaltakirjassa eri sukulaisuussuhteiden osalta. Tämä tukee valtuuttajan tahdon toteutumista ja lisää sääntelyn joustavuutta.

Pääasialliset vaikutukset (mietinnön luku 4.2)

Onko teillä täydennettävää ehdotuksen vaikutusarviointeihin, esim. oman organisaationne kannalta?

Mietinnön sivulla 51 on asianmukaisesti kuvattu ne riskit, joita edunvalvontavaltuutetun esteellisyysperusteiden väljentämiseen voi liittyä.

Jatkovalmistelussa ja toimeenpanossa olisi kuitenkin tarpeen kiinnittää erityistä huomiota siihen, että kansalaisten tietoisuutta edunvalvontavaltakirjan merkityksestä lisätään. Erityisesti tulee varmistaa, että valtuuttajat ymmärtävät riittävän hyvin valtakirjan sisällön ja siihen tehtävien kirjausten käytännön vaikutukset eri tilanteissa.

Lisäksi on perusteltua korostaa oikeudellisen neuvonnan saatavuutta ja hyödyntämistä edunvalvontavaltakirjan laatimisen yhteydessä. Tämä voi osaltaan ehkäistä tulkintaongelmia ja vähentää väärinkäytösten riskiä.

Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset (mietinnön luku 5.1)

Näkemyksenne luvussa 5.1 esitetystä, erityisesti työryhmän pohtimista malleista siihen, miten laillisen edustajan tiedonsaantioikeutta voitaisiin harkita laajennettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön alaan kuuluvassa lainsäädännössä (luku 5.1.3)?

Ajatusta siitä, että henkilö voisi edunvalvontavaltakirjassa antaa suostumuksen terveystietojensa luovuttamiseen edunvalvontavaltuutetulle siten, että tämä voisi asioida valtuuttajan puolesta myös sähköisesti, voidaan pitää kannatettavana.

Sähköisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käytön lisääntyessä yhä useamman valtuuttajan tavoitteena on turvata sujuva puolesta-asiointi. Monissa tapauksissa valtuuttajan nimenomainen tahto on, että edunvalvontavaltuutettu voi hoitaa hänen asioitaan mahdollisimman esteettömästi ja kattavasti.

Tässä yhteydessä korostuu kuitenkin tarve selkeälle ja kansantajuiselle ohjeistukselle. Valtuuttajan on voitava ymmärtää, mitä suostumus käytännössä tarkoittaa eri palveluissa ja tilanteissa. Haasteena on tiedon esittäminen tavalla, joka on sekä oikeudellisesti täsmällinen että helposti ymmärrettävä.

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen, esimerkiksi jaksoon 2.3 (eräät perinnöstä luopumista koskevat tilanteet)?

Mietinnössä esiin nostetut perinnöstä luopumista koskevat tilanteet ovat käytännön kannalta merkityksellisiä. Sääntelyn täsmentäminen ja menettelyjen selkeyttäminen ovat kannatettavia tavoitteita, erityisesti tilanteissa, joissa samassa asiassa on useita edunvalvonnan piirissä olevia henkilöitä tai joissa päätöksenteko kytkeytyy perhesuhteisiin.

Jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida muutosten vaikutuksia hallinnolliseen kuormaan sekä viranomaisten että palvelujärjestelmän näkökulmasta. Samalla on tärkeää varmistaa, että ratkaisut ovat oikeusturvan kannalta selkeitä ja ennakoitavia.

Kainulainen Anna-Liisa
Kainuun hyvinvointialue

Kemppainen Anne
Kainuun hyvinvointialue - Anna-Liisa Kainulainen, toimialuejohtaja sosiaali- ja perhepalvelut